Hymn of One Hundred-fifty Verses

అధ్యర్ధశతకమ్

Document Information

Text title : adhyardhashataka Hymn of One Hundred-fifty Verses

File name : adhyardhashataka.itx

Category : major_works, buddha, bauddhastotrasangraha

Location : doc_z_misc_major_works

Author : mAtRicheTa

Transliterated by : Jens-Uwe Hartmann posted on GRETIL

Description/comments : The edition of D. R. Shackleton Bailey, The □atapa□c□□atka of M□t□ce□a, Cambridge 1951, also Bauddha stotra Samgrahah

Latest update : July 13, 2019

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

అధ్యర్ధశతకమ్

ప్రసాదప్రతిభోధవ (శతపఞ్చాశతకనామస్తోత్రమ్) మాతృచేటవిరచితమ్ ।

పరిచ్ఛేద సూచి Sections

౧. ఉపోద్ఘాతస్తవః 1. The purpose of composition.
౨. హేతుస్తవః 2. Buddha's struggle for the perfection of his life.
౩. నిరుపమస్తవః 3. His unparalleled qualities.
౪. అద్భుతస్తవః 4. His wonderful deeds.
౫. రూపస్తవః 5. His perfection of body.
౬. కరుణాస్తవః 6. His great mercy.
౭. వచనస్తవః 7. His power and perfection of speech.
౮. శాసనస్తవః 8. His spotless law.
౯. ప్రణిధిస్తవః 9. The benefits derived from the Buddha's deeds.
౧౦. మార్గావతారస్తవః 10. His perfect method of conversion.
౧౧. దుష్కరస్తవః 11. He suffered great hardships in the attainment of the Buddhahood.
౧౨. కౌశలస్తవః 12. His cleverness in the method of teaching.
౧౩. అనృణ్యస్తవః 13. His great debt to humanity.

౧. ఉపోద్ఘాతస్తవః

నమో బుద్ధాయ
సర్వదా సర్వథా సర్వే యస్య దోషా న సన్తి హ ।
సర్వే సర్వాభిసారేణ యత్ర చావస్థితా గుణాః ॥ ౧॥

తమేవ శరణం గన్తుం తం స్తోతుం తముపాసితుమ్ ।
తస్యైవ శాసనే స్థాతుం న్యాయ్యం యద్యస్తి చేతనా ॥ ౨॥

సవాసనాశ్చ తే దోషా న సన్త్యేకస్య తాయినః ।
సర్వే సర్వవిదః సన్తి గుణాస్తే చానపాయినః ॥ ౩॥

న హి ప్రతినివిష్టోఽపి మనోవాక్కాయకర్మసు ।

సహ ధర్మేణ లభతే కశ్చిద్భగవతోఽన్తరమ్ ॥ ४॥

సోఽహం ప్రాప్య మనుష్యత్వం ససద్ధర్మమహోత్సవమ్ ।
మహార్ణవయుగచ్ఛిద్రకూర్మగ్రీవార్పణోపమమ్ ॥ ౫॥

అనిత్యతావ్యనుసృతాం కర్మచ్ఛిద్రససంశయామ్ ।
ఆత్తసారాం కరిష్యామి కథం నేమాం సరస్వతీమ్ ॥ ౬॥

ఇత్యసఙ్ఖ్యేయవిషయానవేత్యాపి గుణాన్మునేః ।
తదేకదేశప్రణయః క్రియతే స్వార్థగౌరవాత్ ॥ ౭॥

స్వయమ్భువే నమస్తేఽస్తు ప్రభూతాద్భుతకర్మణే ।
యస్య సఙ్ఖ్యాప్రభావాభ్యాం న గుణేష్వస్తి నిశ్చయః ॥ ౮॥

ఇయన్త ఇతి నాస్త్యన్త ఈదృశా ఇతి కా కథా ।
పుణ్యా ఇత్యేవ తు గుణాన్ప్రతి తే ముఖరా వయమ్ ॥ ౯॥

ఉపోద్ఘాతస్తవో నామ ప్రథమః పరిచ్ఛేదః ।

౨. హేతుస్తవః

విషహ్యమవిషహ్యం వేత్యవధూయ విచారణామ్ ।
స్వయమభ్యుపపన్నం తే నిరాక్రన్దమిదం జగత్ ॥ ౧౦॥

అవ్యాపారితసాధుస్త్వం త్వమకారణవత్సలః ।
అసంస్తుతసఖశ్చ త్వమనవస్కృతబాన్ధవః ॥ ౧౧॥

స్వమాంసాన్యపి దత్తాని వస్తుష్వన్యేషు కా కథా ।
ప్రాణైరపి త్వయా సాధో మానితః ప్రణయీ జనః ॥ ౧౨॥

స్వైః శరీరైః శరీరాణి ప్రాణైః ప్రాణాః శరీరిణామ్ ।
జిఘాంసుభిరుపాత్తానాం క్రీతాని శతశస్త్వయా ॥ ౧౩॥

న దుర్గతిభయాన్నేష్టామభిప్రార్థయతా గతిమ్ ।
కేవలాశయశుద్ధ్యైవ శీలం సాత్మీకృతం త్వయా ॥ ౧४॥

జిహ్మానాం నిత్యవిక్షేపాదృజూనాం నిత్యసేవనాత్ ।
కర్మణాం పరిశుద్ధానాం త్వమేకాయనతాం గతః ॥ ౧౫॥

పీడ్యమానేన బహుశస్త్వయా కల్యాణచేతసా ।

క్లేశేషు వివృతం తేజో జనః క్లిష్టోఽనుకమ్పితః ॥ ౧౬॥

పరార్థే త్యజతః ప్రాణాన్యా ప్రీతిరభవత్ తవ ।
న సా నష్టోపలబ్ధేషు ప్రాణేషు ప్రాణినాం భవేత్ ॥ ౧౭॥

యద్రుజానిరపేక్షస్య చ్ఛిద్యమానస్య తేఽసకృత్ ।
వధకేష్వపి సత్త్వేషు కారుణ్యమభవత్ ప్రభో ॥ ౧౮॥

సమ్యక్సమ్బోధిబీజస్య చిత్తరత్నస్య తస్య తే ।
త్వమేవ వీర సారజ్ఞో దూరే తస్యేతరో జనః ॥ ౧౯॥

నాకృత్వా దుష్కరం కర్మ దుర్లభం లభ్యతే పదమ్ ।
ఇత్యాత్మనిరపేక్షేణ వీర్యం సంవర్ధితం త్వయా ॥ ౨౦॥

విశేషోత్కర్షనియమో న కదా చిదభూత్ తవ ।
అతస్త్వయి విశేషాణాం ఛిన్నస్తరతమక్రమః ॥ ౨౧॥

సుసుఖేష్వపి సఙ్గోఽభూత్ సఫలేషు సమాధిషు ।
న తే నిత్యానుబద్ధస్య మహాకరుణయా హృది ॥ ౨౨॥

త్వాదృశాన్పీడయత్యేవ నానుగృహ్ణాతి తత్ సుఖమ్ ।
ప్రణీతమపి సద్వృత్తం యదసాధారణం పరైః ॥ ౨౩॥

విమిశ్రాత్ సారమాదత్తం సర్వం పీతమకల్మషమ్ ।
త్వయా సూక్తం దురుక్తం తు విషవత్ పరివర్జితమ్ ॥ ౨౪॥

క్రీణతా రత్నసారజ్ఞ ప్రాణైరపి సుభాషితమ్ ।
పరాక్రాన్తం త్వయా బోధౌ తాసు తాసూపపత్తిషు ॥ ౨౫॥

ఇతి త్రిభిరసఙ్ఖ్యేయైరేవముద్యచ్ఛతా త్వయా ।
వ్యవసాయద్వితీయేన ప్రాప్తం పదమనుత్తరమ్ ॥ ౨౬॥

హేతుస్తవో నామ ద్వితీయః పరిచ్ఛేదః ।

3. నిరుపమస్తవః

అకృత్వేర్ష్యాం విశిష్టేషు హీనానవమత్య చ ।
అగత్వా సదృశైః స్పర్ధాం త్వం లోకే శ్రేష్ఠతాం గతః ॥ ౨౭॥

హేతుష్వభినివేశోఽభూద్గుణానాం న ఫలేషు తే ।

తేన సమ్యక్ప్రతిపదా త్వయి నిష్ఠాం గుణా గతాః ॥ ౨౮॥

తథాత్మా ప్రచయం నీతస్త్వయా సుచరితైర్యథా ।
పుణ్యాయతనతాం ప్రాప్తాన్యపి పాదరజాంసి తే ॥ ౨౯॥

కర్శయిత్వోద్ధృతా దోషా వర్ధయిత్వా విశోధితాః ।
గుణాస్తేన సునీతేన పరాం సిద్ధిం త్వమధ్యగాః ॥ ౩౦॥

తథా సర్వాభిసారేణ దోషేషు ప్రహృతం త్వయా ।
యథైషామాత్మసన్తానే వాసనాపి న శేషితా ॥ ౩౧॥

తథా సమ్భృత్య సమ్భృత్య త్వయాత్మన్యాహితా గుణాః ।
ప్రతిరూపకమప్యేషాం యథా నాన్యత్ర దృశ్యతే ॥ ౩౨॥

ఉపఘాతావరణవన్మితకాలం ప్రదేశి చ ।
సులభాతిశయం సర్వముపమావస్తు లౌకికమ్ ॥ ౩౩॥

అద్వన్ద్వినామగమ్యానాం ధ్రువాణామనివర్తినామ్ ।
అనుత్తరాణాం కా తర్హి గుణానాముపమాస్తు తే ॥ ౩౪॥

గోష్పదోత్తానతాం యాతి గామ్భీర్యం లవణామ్భసః ।
యదా తే బుద్ధిగామ్భీర్యమగాధాపారమీక్షతే ॥ ౩౫॥

శిరీషపక్ష్మాగ్రలఘు స్థైర్యం భవతి పార్థివమ్ ।
అకమ్ప్యే సర్వధర్మాణాం త్వత్స్థైర్యేఽభిముఖీకృతే ॥ ౩౬॥

అజ్ఞానతిమిరఘ్నస్య జ్ఞానాలోకస్య తే మునే ।
న రవిర్విషయే భూమిం ఖాద్యోతీమపి విన్దతి ॥ ౩౭॥

మలినత్వమివాయాన్తి శరచ్చన్ద్రామ్బరామ్భసామ్ ।
తవ వాగ్బుద్ధిచేష్టానాం శుద్ధిం ప్రతి విశుద్ధయః ॥ ౩౮॥

అనేన సర్వం వ్యాఖ్యాతం యత్ కిం చిత్ సాధు లౌకికమ్ ।
దూరే హి బుద్ధధర్మాణాం లోకధర్మాస్తపస్వినః ॥ ౩౯॥

యస్యైవ ధర్మరత్నస్య ప్రాప్త్యా ప్రాప్తస్త్వమగ్రతామ్ ।
తేనైవ కేవలం సాధో సామ్యం తే తస్య చ త్వయా ॥ ౪౦॥

ఆత్మేచ్ఛాచ్ఛలమాత్రం తు సామాన్యోపాంశు కిం చన ।
యత్రోపక్షిప్య కథ్యేత సా వక్తురతిలోలతా ॥ ౪౧॥

నిరుపమస్తవో నామ తృతీయః పరిచ్ఛేదః ।

౪. అద్భుతస్తవః

ప్రతన్వివ హి పశ్యామి ధర్మతామనుచిన్తయన్ ।
సర్వం చావర్జితం మారవిజయం ప్రతి తే జగత్ ॥ ౪౨॥

మహతోఽపి హి సంరమ్భాత్ ప్రతిహన్తుం సముద్యతః ।
క్షమాయా నాతిభారోఽస్తి పాత్రస్థాయా విశేషతః ॥ ౪౩॥

యత్ తు మారజయాన్వక్షం సుమహత్ క్లేశవైశసమ్ ।
తస్యామేవ కృతం రాత్రౌ తదేవ పరమాద్భుతమ్ ॥ ౪౪॥

తమోవిధమనే భానోర్యః సహస్రాంశుమాలినః ।
వీర విస్మయమాగచ్ఛేత్ స తీర్థ్యవిజయే తవ ॥ ౪౫॥

సరాగో వీతరాగేణ జితరోషేణ రోషణః ।
మూఢో విగతమోహేన త్రిభిర్నిత్యం జితాస్త్రయః ॥ ౪౬॥

ప్రశంససి చ సద్ధర్మానసద్ధర్మాన్విగర్హసి ।
అనురోధవిరోధౌ చ న స్తః సదసతోస్తవ ॥ ౪౭॥

నైవార్హత్సు న తీర్థ్యేషు ప్రతిఘానునయం ప్రతి ।
యస్య తే చేతసోఽన్యత్వం తస్య తే కా స్తుతిర్భవేత్ ॥ ౪౮॥

గుణేష్వపి న సఙ్గోఽభూత్ తృష్ణా న గుణవత్స్వపి ।
అహో తే సుప్రసన్నస్య సత్త్వస్య పరిశుద్ధతా ॥ ౪౯॥

ఇన్ద్రియాణాం ప్రసాదేన నిత్యకాలానపాయినా ।
మనో నిత్యప్రసన్నం తే ప్రత్యక్షమివ దృశ్యతే ॥ ౫౦॥

ఆబాలేభ్యః ప్రసిద్ధాస్తే మతిస్మృతివిశుద్ధయః ।
గమితా భావపిశునైః సువ్యాహృతసుచేష్టితైః ॥ ౫౧॥

అద్భుతస్తవో నామ చతుర్థః పరిచ్ఛేదః ।

౫. రూపస్తవః

ఉపశాన్తం చ కాన్తం చ దీప్తమప్రతిఘాతి చ ।
నిభృతం చోర్జితం చేదం రూపం కమివ నాక్షిపేత్ ॥ ౫౨॥

యేనాపి శతశో దృష్టం యోఽపి తత్పూర్వమీక్షతే ।
రూపం ప్రీణాతి తే చక్షుః సమం తదుభయోరపి ॥ ౫౩॥

అసేచనకభావాద్ధి సౌమ్యభావాచ్చ తే వపుః ।
దర్శనే దర్శనే ప్రీతిం విదధాతి నవాం నవామ్ ॥ ౫౪॥

అధిష్ఠానగుణైర్గాత్రమధిష్ఠాతృగుణైర్గుణాః ।
పరయా సమ్పదోపేతాస్తవాన్యోన్యానురూపయా ॥ ౫౫॥

క్వాన్యత్ర సునివిష్టాః స్యురిమే తాథాగతా గుణాః ।
ఋతే రూపాత్ తవైవాస్మాల్ లక్షణవ్యఞ్జనోజ్జ్వలాత్ ॥ ౫౬॥

ధన్యమస్మీతి తే రూపం వదతీవాశ్రితాన్గుణాన్ ।
సునిక్షిప్తా వయమితి ప్రత్యాహురివ తద్గుణాః ॥ ౫౭॥

రుపస్తవో నామ పఞ్చమః పరిచ్ఛేదః ।

౬. కరుణాస్తవః

సర్వమేవావిశేషేణ క్లేశైర్బద్ధమిదం జగత్ ।
త్వం జగత్క్లేశమోక్షార్థం బద్ధః కరుణయా చిరమ్ ॥ ౫౮॥

కం ను ప్రథమతో వన్దే త్వాం మహాకరుణాముత ।
యయైవమపి దోషజ్ఞస్త్వం సంసారే ధృతశ్చిరమ్ ॥ ౫౯॥

వివేకసుఖసాత్మ్యస్య యదాకీర్ణస్య తే గతాః ।
కాలా లబ్ధప్రసరయా తత్ తే కరుణయా కృతమ్ ॥ ౬౦॥

శాన్తాదరణ్యాద్గ్రామాన్తం త్వం హి నాగ ఇవ హ్రదాత్ ।
వినేయార్థం కరుణయా విద్యయేవావకృష్యసే ॥ ౬౧॥

పరమోపశమస్థోఽపి కరుణాపరవత్తయా ।
కారితస్త్వం పదన్యాసం కుశీలవకలాస్వపి ॥ ౬౨॥

బుద్ధిర్యా సింహనాదా యే స్వగుణోద్భావనాశ్చ యాః ।

వాన్తేచ్ఛోపవిచారస్య కారుణ్యనికషః స తే ॥ ౬౩॥

పరార్థైకాన్తకల్యాణీ కామం స్వాశ్రయనిష్ఠురా ।
త్వయ్యేవ కేవలం నాథ కరుణాకరుణాభవత్ ॥ ౬౪॥

తథా హి కృత్వా శతధా ధీరా బలిమివ క్వ చిత్ ।
పరేషామర్థసిద్ధ్యర్థం త్వాం విక్షిప్తవతీ దిశః ॥ ౬౫॥

త్వదిచ్ఛయైవ తు వ్యక్తమనుకూలా ప్రవర్తతే ।
తథా హి బాధమానాపి త్వాం సతీ నాపరాధ్యతే ॥ ౬౬॥

కరుణాస్తవో నామ షష్ఠఃపరిచ్ఛేదః ।

౭. వచనస్తవః

సుపదాని మహార్థాని తథ్యాని మధురాణి చ ।
గూఢోత్తానోభయార్థాని సమాసవ్యాసవన్తి చ ॥ ౬౭॥

కస్య న స్యాదుపశ్రుత్య వాక్యాన్యేవంవిధాని తే ।
త్వయి ప్రతిహతస్యాపి సర్వజ్ఞ ఇతి నిశ్చయః ॥ ౬౮॥

ప్రాయేణ మధురం సర్వమగత్యా కిం చిదన్యథా ।
వాక్యం తవార్థసిద్ధ్యా తు సర్వమేవ సుభాషితమ్ ॥ ౬౯॥

యచ్ఛ్లక్ష్ణం యచ్చ పరుషం యద్వా తదుభయాన్వితమ్ ।
సర్వమేవైకరసతాం విమర్దే యాతి తే వచః ॥ ౭౦॥

అహో సుపరిశుద్ధానాం కర్మణాం నైపుణం పరమ్ ।
యైరిదం వాక్యరత్నానామీదృశం భాజనం కృతమ్ ॥ ౭౧॥

అస్మాద్ధి నేత్రసుభగాదిదం శ్రుతిమనోహరమ్ ।
ముఖాత్ క్షరతి తే వాక్యం చన్ద్రాద్ద్రవమివామృతమ్ ॥ ౭౨॥

రాగరేణుం ప్రశమయద్వాక్యం తే జలదాయతే ।
వైనతేయాయతే ద్వేషభుజఙ్గోద్ధరణం ప్రతి ॥ ౭౩॥

దివాకరాయతే భూయోఽప్యజ్ఞానతిమిరం నుదత్ ।
శక్రాయుధాయతే మానగిరీనభివిదారయత్ ॥ ౭౪॥

దృష్టార్థత్వాదవితథం నిష్క్లేశత్వాదనాకులమ్ ।

గమకం సుప్రయుక్తత్వాత్ త్రికల్యాణం హి తే వచః ॥ ౭౫॥

మనాంసి తావచ్ఛ్రోతౄణాం హరన్త్యాదౌ వచాంసి తే ।
తతో విమృశ్యమానాని రజాంసి చ తమాంసి చ ॥ ౭౬॥

ఆశ్వాసనం వ్యసనినాం త్రాసనం చ ప్రమాదినామ్ ।
సంవేజనం చ సుఖినాం యోగవాహి వచస్తవ ॥ ౭౭॥

విదుషాం ప్రీతిజననం మధ్యానాం బుద్ధివర్ధనమ్ ।
తిమిరఘ్నం చ మన్దానాం సార్వజన్యమిదం వచః ॥ ౭౮॥

అపకర్షతి దృష్టిభ్యో నిర్వాణముపకర్షతి ।
దోషాన్నిష్కర్షతి గుణాన్వాక్యం తేఽభిప్రవర్షతి ॥ ౭౯॥

సర్వత్రావ్యాహతా బుద్ధిః సర్వత్రోపస్థితా స్మృతిః ।
అవన్ధ్యం తేన సర్వత్ర సర్వం వ్యాకరణం తవ ॥ ౮౦॥

యన్నాదేశే న చాకాలే నైవాపాత్రే ప్రవర్తసే ।
వీర్యం సమ్యగివారబ్ధం తేనామోఘం వచస్తవ ॥ ౮౧॥

వచనస్తవో నామ సప్తమః పరిచ్ఛేదః ।

౮. శాసనస్తవః

ఏకాయనం సుఖోపాయం స్వనుబన్ధి నిరత్యయమ్ ।
ఆదిమధ్యాన్తకల్యాణం తవ నాన్యస్య శాసనమ్ ॥ ౮౨॥

ఏవమేకాన్తకాన్తం తే దృష్టిరాగేణ బాలిశాః ।
మతం యది విగర్హన్తి నాస్తి దృష్టిసమో రిపుః ॥ ౮౩॥

అన్వభుఙ్క్థా యదస్యార్థే జగతో వ్యసనం బహు ।
తత్ సంస్మృత్య విరూపేఽపి స్థేయం తే శాసనే భవేత్ ॥ ౮౪॥

ప్రాగేవ హితకర్తుశ్చ హితవక్తుశ్చ శాసనమ్ ।
కథం న నామ కార్యం స్యాదాదీప్తశిరసాపి తే ॥ ౮౫॥

భుజిష్యతా బోధిసుఖం త్వద్గుణాపచితిః శమః ।
ప్రాప్యతే త్వన్మతాత్ సర్వమిదం భద్రచతుష్టయమ్ ॥ ౮౬॥

త్రాసనం సర్వతీర్థ్యానాం నముచేరుపతాపనమ్ ।

ఆశ్వాసనం నృదేవానాం తవేదం వీర శాసనమ్ ॥ ౮౭॥

త్రైధాతుకమహాభౌమమసఙ్గమనవగ్రహమ్ ।
శాసనేన తవాక్రాన్తమన్తకస్యాపి శాసనమ్ ॥ ౮౮॥

త్వచ్ఛాసననయజ్ఞో హి తిష్ఠేత్ కల్పమపీచ్ఛయా ।
ప్రయాతి తత్ర తు స్వైరీ యత్ర మృత్యోరగోచరః ॥ ౮౯॥

ఆగమస్యార్థచిన్తాయా భావనోపాసనస్య చ ।
కాలత్రయవిభాగోఽస్తి నాన్యత్ర తవ శాసనాత్ ॥ ౯౦॥

ఏవం కల్యాణకలిలం తవేదం ఋషిపుఙ్గవ ।
శాసనం నాద్రియన్తే యత్ కిం వైశసతరం తతః ॥ ౯౧॥

శాసనస్తవో నామాష్టమః పరిచ్ఛేదః ।

౯. ప్రణిధిస్తవః

శ్రవణం తర్పయతి తే ప్రసాదయతి దర్శనమ్ ।
వచనం హ్లాదయతి తే విమోచయతి శాసనమ్ ॥ ౯౨॥

ప్రసూతిర్హర్షయతి తే వృద్ధిర్నన్దయతి ప్రజాః ।
ప్రవృత్తిరనుగృహ్ణాతి నివృత్తిరుపహన్తి చ ॥ ౯౩॥

కీర్తనం కిల్బిషహరం స్మరణం తే ప్రమోదనమ్ ।
అన్వేషణం మతికరం పరిజ్ఞానం విశోధనమ్ ॥ ౯౪॥

శ్రీకరం తేఽభిగమనం సేవనం ధీకరం పరమ్ ।
భజనం నిర్భయకరం శఙ్కరం పర్యుపాసనమ్ ॥ ౯౫॥

శీలోపసమ్పదా శుద్ధః ప్రసన్నో ధ్యానసమ్పదా ।
త్వం ప్రజ్ఞాసమ్పదాక్షోభ్యో హ్రదః పుణ్యమయో మహాన్ ॥ ౯౬॥

రూపం ద్రష్టవ్యరత్నం తే శ్రవ్యరత్నం సుభాషితమ్ ।
ధర్మో విచారణారత్నం గుణరత్నాకరో హ్యసి ॥ ౯౭॥

త్వమోఘైరుహ్యమానానాం ద్వీపస్త్రాణం క్షతాత్మనామ్ ।
శరణం భవభీరూణాం ముముక్షూణాం పరాయణమ్ ॥ ౯౮॥

సత్పాత్రం శుద్ధవృత్తత్వాత్ సత్క్షేత్రం ఫలసమ్పదా ।

సన్మిత్రం హితకారిత్వాత్ సర్వప్రాణభృతామసి ॥ ౯౯॥

ప్రియస్త్వముపకారిత్వాత్ సురతత్వాన్మనోహరః ।
ఏకాన్తకాన్తః సౌమ్యత్వాత్ సర్వైర్బహుమతో గుణైః ॥ ౧౦౦॥

హృద్యోఽసి నిరవద్యత్వాద్రమ్యో వాగ్రూపసౌష్ఠవాత్ ।
ధన్యః సర్వార్థసిద్ధత్వాన్మఙ్గల్యో గుణసంశ్రయాత్ ॥ ౧౦౧॥

ప్రణిధిస్తవో నామ నవమః పరిచ్ఛేదః ।

౧౦. మార్గావతారస్తవః

స్థాయినాం త్వం పరిక్షేప్తా వినియన్తాపహారిణామ్ ।
సమాధాతా విజిహ్మానాం ప్రేరకో మన్దగామినామ్ ॥ ౧౦౨॥

నియోక్తా ధురి దాన్తానాం ఖటుఙ్కానాముపేక్షకః ।
అతోఽసి నరదమ్యానాం సత్సారథిరనుత్తరః ॥ ౧౦౩॥

ఆపన్నేష్వనుకమ్పా తే ప్రస్వస్థేష్వర్థకామతా ।
వ్యసనస్థేషు కారుణ్యం సర్వేషు హితకామతా ॥ ౧౦౪॥

విరుద్ధేష్వపి వాత్సల్యం ప్రవృత్తిః పతితేష్వపి ।
రౌద్రేష్వపి కృపాలుత్వం కా నామేయం తవార్యతా ॥ ౧౦౫॥

గురుత్వముపకారిత్వాన్మాతాపిత్రోర్యదీష్యతే ।
కేదానీమస్తు గురుతా త్వయ్యత్యన్తోపకారిణి ॥ ౧౦౬॥

స్వకార్యనిరపేక్షాణాం విరుద్ధానామివాత్మనామ్ ।
త్వం ప్రపాతతటస్థానాం ప్రాకారత్వముపాగతః ॥ ౧౦౭॥

లోకద్వయోపకారాయ లోకాతిక్రమణాయ చ ।
తమోభూతేషు లోకేషు ప్రజ్ఞాలోకః కృతస్త్వయా ॥ ౧౦౮॥

భిన్నా దేవమనుష్యాణాముపభోగేషు వృత్తయః ।
ధర్మసమ్భోగసామాన్యాత్ త్వయ్యసమ్భేదమాగతాః ॥ ౧౦౯॥

ఉపపత్తివయోవర్ణదేశకాలనిరత్యయమ్ ।
త్వయా హి భగవన్ధర్మసర్వాతిథ్యమిదం కృతమ్ ॥ ౧౧౦॥

అవిస్మితాన్విస్మితవత్ స్పృహయన్తో గతస్పృహాన్ ।

ఉపాసతే ప్రాఞ్జలయః శ్రావకానపి తే సురాః ॥ ౧౧౧॥

అహో సంసారమణ్డస్య బుద్ధోత్పాదస్య దీప్తతా ।
మానుష్యం యత్ర దేవానాం స్పృహణీయత్వమాగతమ్ ॥ ౧౧౨॥

మార్గావతారస్తవో నామ దశమః పరిచ్ఛేదః ।

౧౧. దుష్కరస్తవః

ఖేదః శమసుఖజ్యానిరసజ్జనసమాగమః ।
ద్వన్ద్వాన్యాకీర్ణతా చేతి దోషాన్గుణవదుద్వహన్ ॥ ౧౧౩॥

జగద్ధితార్థం ఘటసే యదసజ్జేన చేతసా ।
కా నామాసౌ భగవతీ బుద్ధానాం బుద్ధధర్మతా ॥ ౧౧౪॥

కదన్నాన్యపి భుక్తాని క్వ చిత్ క్షుదధివాసితా ।
పన్థానో విషమాః క్షుణ్ణాః సుప్తం గోకణ్టకేష్వపి ॥ ౧౧౫॥

ప్రాప్తాః క్షేపావృతాః సేవా వేషభాషాన్తరం కృతమ్ ।
నాథ వైనేయవాత్సల్యాత్ ప్రభుణాపి సతా త్వయా ॥ ౧౧౬॥

ప్రభుత్వమపి తే నాథ సదా నాత్మని విద్యతే ।
వక్తవ్య ఇవ సర్వైర్హి స్వైరం స్వార్థే నియుజ్యసే ॥ ౧౧౭॥

యేన కేన చిదేవ త్వం యత్ర తత్ర యథా తథా ।
చోదితః స్వాం ప్రతిపదం కల్యాణీం నాతివర్తసే ॥ ౧౧౮॥

నోపకారపరేఽప్యేవముపకారపరో జనః ।
అపకారపరేఽపి త్వముపకారపరో యథా ॥ ౧౧౯॥

అహితావహితే శత్రౌ త్వం హితావహితః సుహృత్ ।
దోషాన్వేషణనిత్యేఽపి గుణాన్వేషణతత్పరః ॥ ౧౨౦॥

యతో నిమన్త్రణం తేఽభూత్ సవిషం సహుతాశనమ్ ।
తత్రాభూదభిసంయానం సదయం సామృతం చ తే ॥ ౧౨౧॥

ఆక్రోష్టారో జితాః క్షాన్త్యా ద్రుగ్ధాః స్వస్త్యయనేన చ ।
సత్యేన చాపవక్తారస్త్వయా మైత్ర్యా జిఘాంసవః ॥ ౧౨౨॥

అనాదికాలప్రహతా బహ్వ్యః ప్రకృతయో నృణామ్ ।

త్వయా విభావితాపాయాః క్షణేన పరివర్తితాః ॥ ౧౨౩॥

దుష్కరస్తవో నామైకాదశః పరిచ్ఛేదః ।

౧౨. కౌశలస్తవః

యత్ సౌరత్యం గతాస్తీక్ష్ణాః కదర్యాశ్చ వదాన్యతామ్ ।
క్రూరాః పేశలతాం యాతాస్తత్ తవోపాయకౌశలమ్ ॥ ౧౨౪॥

ఇన్ద్రియోపశమో నన్దే మానస్తబ్ధే చ సన్నతిః ।
క్షమిత్వం చాఙ్గులీమాలే కం న విస్మయమానయేత్ ॥ ౧౨౫॥

బహవస్తృణశయ్యాసు హిత్వా శయ్యాం హిరణ్మయీమ్ ।
అశేరత సుఖం ధీరాస్తృప్తా ధర్మరసస్య తే ॥ ౧౨౬॥

పృష్టేనాపి క్వ చిన్నోక్తముపేత్యాపి కథా కృతా ।
తర్షయిత్వా పరత్రోక్తం కాలాశయవిదా త్వయా ॥ ౧౨౭॥

పూర్వం దానకథాద్యాభిశ్చేతస్యుత్పాద్య సౌష్ఠవమ్ ।
తతో ధర్మో గతమలే వస్త్రే రఙ్గ ఇవార్పితః ॥ ౧౨౮॥

న సోఽస్త్యుపాయః శక్తిర్వా యేన న వ్యాయతం తవ ।
ఘోరాత్ సంసారపాతాలాదుద్ధర్తుం కృపణం జగత్ ॥ ౧౨౯॥

బహూని బహురూపాణి వచాంసి చరితాని చ ।
వినేయాశయభేదేన తత్ర తత్ర గతాని తే ॥ ౧౩౦॥

విశుద్ధాన్యవిరుద్ధాని పూజితాన్యర్చితాని చ ।
సర్వాణ్యేవ నృదేవానాం హితాని మహితాని చ ॥ ౧౩౧॥

న హి వక్తుం చ కర్తుం చ బహు సాధు చ శక్యతే ।
అన్యథానన్యథావాదిన్దృష్టం తదుభయం త్వయి ॥ ౧౩౨॥

కేవలాత్మవిశుద్ధ్యైవ త్వయా పూతం జగద్భవేత్ ।
యస్మాన్నైవంవిధం క్షేత్రం త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ ౧౩౩॥

ప్రాగేవాత్యన్తనష్టానామనాదౌ భవసఙ్కటే ।
హితాయ సర్వసత్త్వానాం యస్త్వమేవం సముద్యతః ॥ ౧౩౪॥

కౌశలస్తవో నామ ద్వాదశః పరిచ్ఛేదః ।

౧౩. ఆనృణ్యస్తవః

న తాం ప్రతిపదం వేద్మి స్యాద్యయాపచితిస్తవ ।
అపి యే పరినిర్వాన్తి తేఽపి తే నానృణా జనాః ॥ ౧౩౫॥

తవ తేఽవస్థితా ధర్మే స్వార్థమేవ తు కుర్వతే ।
యః శ్రమస్తన్నిమిత్తం తు తవ కా తస్య నిష్కృతిః ॥ ౧౩౬॥

త్వం హి జాగర్షి సుప్తానాం సన్తానాన్యవలోకయన్ ।
అప్రమత్తః ప్రమత్తానాం సత్త్వానాం భద్రబాన్ధవః ॥ ౧౩౭॥

క్లేశానాం వధ ఆఖ్యాతో మారమాయా విఘాటితా ।
ఉక్తం సంసారదౌరాత్మ్యమభయా దిగ్విదర్శితా ॥ ౧౩౮॥

కిమన్యదర్థకామేన సత్త్వానాం కరుణాయతా ।
కరణీయం భవేద్యత్ర న దత్తానునయో భవాన్ ॥ ౧౩౯॥

యది సఞ్చారిణో ధర్మాః స్యురిమే నియతం త్వయా ।
దేవదత్తముపాదాయ సర్వత్ర స్యుర్నివేశితాః ॥ ౧౪౦॥

అత ఏవ జగన్నాథ నేహాన్యోఽన్యస్య కారకః ।
ఇతి త్వముక్తవాన్భూతం జగత్ సంజ్ఞపయన్న్ ఇవ ॥ ౧౪౧॥

చిరాయ భువి సద్ధర్మం ప్రేర్య లోకానుకమ్పయా ।
బహూనుత్పాద్య సచ్ఛిష్యాంస్త్రైలోక్యానుగ్రహక్షమాన్ ॥ ౧౪౨॥

సాక్షాద్వినేయవర్గీయాన్సుభద్రాన్తాన్వినీయ చ ।
ఋణశేషం కిమద్యాపి సత్త్వేషు యదభూత్ తవ ॥ ౧౪౩॥

యస్త్వం సమాధివజ్రేణ తిలశోఽస్థీని చూర్ణయన్ ।
అతిదుష్కరకారిత్వమన్తేఽపి న విముక్తవాన్ ॥ ౧౪౪॥

పరార్థావేవ మే ధర్మరూపకాయావితి త్వయా ।
దుష్కృహస్యాస్య లోకస్య నిర్వాణేఽపి విదర్శితమ్ ॥ ౧౪౫॥

తథా హి సత్సు సఙ్క్రామ్య ధర్మకాయమశేషతః ।
తిలశో రూపకాయం చ భిత్త్వాసి పరినిర్వృతః ॥ ౧౪౬॥

అహో స్థితిరహో వృత్తమహో రూపమహో గుణాః ।

న నామ బుద్ధధర్మాణామస్తి కిం చిదనద్భుతమ్ ॥ ౧౪౭॥

ఉపకారిణి చక్షుష్యే శాన్తవాక్కాయకర్మణి ।
త్వయ్యపి ప్రతిహన్యన్తే పశ్య మోహస్య రౌద్రతామ్ ॥ ౧౪౮॥

పుణ్యోదధిం రత్ననిధిం ధర్మరాశిం గుణాకరమ్ ।
యే త్వాం సత్త్వా నమస్యన్తి తేభ్యోఽపి సుకృతం నమః ॥ ౧౪౯॥

అక్షయాస్తే గుణా నాథ శక్తిస్తు క్షయిణీ మమ ।
అతః ప్రసఙ్గభీరుత్వాత్ స్థీయతే న వితృప్తితః ॥ ౧౫౦॥

అప్రమేయమసఙ్ఖ్యేయమచిన్త్యమనిదర్శనమ్ ।
స్వయమేవాత్మనాత్మానం త్వమేవ జ్ఞాతుమర్హసి ॥ ౧౫౧॥

న తే గుణాంశావయవోఽపి కీర్తితః
    పరా చ నస్తుష్టిరవస్థితా హృది ।
అకర్శనేనైవ మహాహ్రదామ్భసాం
    జనస్య తర్షాః ప్రశమం వ్రజన్తి హ ॥ ౧౫౨॥

ఫలోదయేనాస్య శుభస్య కర్మణో
    మునిప్రసాదప్రతిభోద్భవస్య మే ।
అసద్వితర్కాకులమారుతేరితం
    ప్రయాతు చిత్తం జగతాం విధేయతామ్ ॥ ౧౫౩॥

ఆనృణ్యస్తవో నామ త్రయోదశమః పరిచ్ఛేదః ।

అధ్యర్ధశతకం సమాప్తమ్ । కృతిరాచార్యమాతృచేటస్య ॥

ఇతి మాతృచేటవిరచితం అధ్యర్ధశతకం
అథవా ప్రసాదప్రతిభోధవ శతపఞ్చాశతకం చ సమ్పూర్ణమ్ ।

adhyarddhashataka, Hymn of One Hundred-fifty Verses
is a famous work by the poet Matricheta, an
elder contemporary of king Kanishka (78 A.D.). Its simplicity,
good choice of words, and easy and graceful style has made it
popular among Buddhist literature. It serves the purpose of
a manual of BuddhisM for the novices.

In some places like the shlokas 12, 13, 17 and 18, jAtaka

stories are pointed out; the shlokas 89, 111, 115 and 125 point to some events found in the suttapiTaka.

Hymn of One Hundred-fifty Verses

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*